

УДК 343.9:[343.37+343.55](477)"1931"
DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2563544>

В.А. ГРЕЧЕНКО,

завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор історичних наук, професор, м. Харків,
Україна; e-mail: grechenko18@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6046-0178>

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЛІЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РАДЯНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ У 1931 Р.

V.A. HRECHENKO,

Head, Chair of Social and Humanitarian Sciences, Kharkiv National
University of Internal Affairs, Doctor of Historical Sciences, (Full) Professor,
Kharkiv, Ukraine e-mail: grechenko18@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6046-0178>

MILITIA ORGANIZATION OF THE UKRAINIAN SOCIALIST SOVIET REPUBLIC IN 1931

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Розглядаються основні аспекти організації роботи міліції в Українській СРР у 1931 р. зразу після ліквідації наркомату внутрішніх справ. Головна увага приділяється нормативно-правовим документам, які регулювали діяльність вказаного правоохоронного органу у цей період, зокрема Положенню про робітничо-селянську міліцію, Тимчасовому статуту внутрішньої служби робітничо-селянської міліції СРСР. В ОДПУ СРСР була створена Головна інспекція по міліції і карному розшуку, в республіканських, крайових та обласних органах ДПУ – особливі інспекції по міліції й карного розшуку, На ДПУ покладалось керівництво діяльністю Головного управління міліції і карного розшуку України, а на місцеві органи ДПУ – керівництво діяльністю місцевих органів міліції і карного розшуку. Організаційно міліція була поділена на загальну й відомчу. Проаналізовано обов'язки загальної та відомчої міліції, виявлено переваги та недоліки реорганізації 1931 р.

Ключові слова: Україна; 1931 рік; Народний комісаріат внутрішніх справ; загальна та відомча міліція; організаційна структура

The article deals with the main aspects of organizing the work of the militia in the Ukrainian SSR in 1931 immediately after the liquidation of the People's Commissariat of Internal Affairs. The main attention is paid to normative legal documents regulating the activity of the said law enforcement body during this period, in particular, the Regulations on the Workers' and Peasants' Militia, the Provisional Statute of the Internal Service of the Workers' and Peasants' Militia of the USSR. The ODPU of the USSR established the Main Inspection for Militia and Criminal Investigation, in the republican, regional and regional bodies of the DPU – special militia and criminal investigation. Organizationally the militia was divided into general and departmental. The responsibilities of the general police were to monitor the order in public places, prevent and stop the offenses in the indicated places and supervise the observance of the rules of the traffic. The general police also relied on prevention, cessation, disclosure, and investigation of crimes; the search for persons who are hiding from the investigation, the court, and execution of the sentence; search for stolen property; execution of court sentences on exile and expulsion, search for missing persons. The departmental militia, together with the special protection of certain enterprises, structures, and property of the state and public bodies, performed on the territory of enterprises and other protected objects the responsibilities of the general militia. An unequivocal assessment of the fact of establishing a unified centralized all-union system of militia authorities cannot be given. Such reorganization reduced the level of democracy in its structure, led to extreme centralism and turned the militia into an appendage of organs of the ODPU. The subordination of the police to the ODPU and the transfer of its provision to the state budget contributed to overcoming those negative phenomena that were related to the decentralization of leadership militia and its dependence on the local budget. The material base of militia was strengthened, which allowed raising the qualitative level of personnel. This created the preconditions for raising the level of personnel and logistics of personnel. The association with the state security bodies was also due to the fact that more elements of the parity were introduced into the work with personnel. This was reflected in the introduction of special ranks, annual certifications, the distribution of requirements of the army statutes, the prosecution of crimes in the military tribunal.

Key words: Ukraine; 1931; People's Commissariat of Internal Affairs; general and departmental militia; organizational structure

Постановка проблеми

Протягом своєї історії міліція України часто піддавалася реорганізаціям та трансформаціям. Така реорганізація була здійснена й у 1931 р. – об'єднання міліції та органів державної безпеки у складі Об'єднаного Державного Політичного Управління (ОДПУ). Ця спроба була не останньою, але вона мала свої особливості. Її досвід враховувався в подальшій діяльності міліції, він має певне значення і сьогодні.

Дана тема є недостатньо дослідженою історико-правовою наукою в Україні та світі. Наразі в Україні та за кордоном опубліковано тисячі робіт, присвячених НКВС, але в абсолютній більшості вони стосуються держбезпекового сектору цього наркомату, особливо подій, пов'язаних із репресіями. Серед них слід виділити наступні публікації: О. Сувеніров (Suvenirov O.F., 1992) "The People's Commissariat of Defense and the NKVD During the Prewar Years" ("Народний комісаріат оборони і НКВД у передвоєнні роки" [1], Д. Шіпера (Shearer D., 2003) "Social Disorder, Mass Repression and the NKVD during the 1930s." ("Соціальні розлади, масові репресії та НКВД протягом 1930-х років" [2], Л. Шеллі (Shelley Louise, 2005) "Policing Soviet Society: The Evolution of State Control" ("Поліцейське радянське суспільство: еволюція державного контролю" [3], Р. Маквіка (Roger D. Markwick, 2015) "Censorship and Fear: Historical Research in the Soviet Union" ("Цензура і страх: історичні дослідження в Радянському Союзі" [4] та ін. Робіт з історії міліції на два порядки менше, а таких, де розглядається реорганізація 1931 р., в наявності дуже мало. Можна також згадати колективну монографію "Підготовка охоронців правопорядку в Харкові: 100 років історії (1917–2017 рр.)" [5] за участю автора цих рядків. У ній основна увага зосереджена на підготовці кадрів для міліції у Харкові і автори не ставили собі за мету детально аналізувати реорганізацію 1931 року. Згадується про неї в науково-популярному нарисі "Міліція України: історичний нарис, портрети, події", написаному під керівництвом тодішніх (2002 р.) очільників української міліції [6], але сам характер цієї публікації та широта охопленого історичного періоду не дали авторам змогу розглянути цю проблему детально. Загальна характеристика діяльності міліції вказаного періоду з урахуванням реорганізації міститься у нашій статті "Злочинність в УСРР та протидія їй

у першій половині 1930-х років" [7]. Загалом, у названих публікаціях мова йде лише про деякі аспекти реорганізації міліції у 1931 р. Тому доцільним є аналіз основних напрямів організації міліції та її результатів у вказаний період. Новизна статті міститься в комплексному визначенні характеру змін в організації міліції у 1931 р., зокрема, аналізу позитивних та негативних наслідків ліквідації республіканського НКВС та об'єднання міліції і ОДПУ, значення прийняття Положення про робітничо-селянську міліцію. Мета роботи полягає в тому, щоб на підставі системного аналізу нормативно-правових актів висвітлити організаційно-правові засади діяльності міліції УСРР у 1931 р. Мета конкретизується в таких завданнях: з'ясувати сутність та завдання реорганізації міліції у досліджуваній період; проаналізувати організаційну структуру міліції після реорганізації; розкрити основні напрями політичної роботи в міліції на початку 1930-х рр.; дати всебічну оцінку наслідків реорганізації; виявити, в чому полягав процес передачі деяких функцій міліції іншим органам влади.

Сутність та завдання реорганізації міліції

З моменту свого створення відразу після революції 1917 р. радянська міліція мала широкий спектр соціальних, політичних та економічних функцій, необхідних для управління і контролю над високоцентралізованою соціалістичною державою [8, с.3]. На початку 1930-х рр. НКВС була потужною організацією. Окрім контролю над органами безпеки і регулярною міліцією, вона відповідала за прикордонні та внутрішні війська, пожежні бригади, конвойні війська [9]. Після ліквідації НКВС союзних та автономних республік і перепідпорядкування міліції ОДПУ СРСР із подальшим об'єднанням їх у межах НКВС СРСР організація міліції суттєво змінилася. Правовою підставою такого об'єднання стала таємна постанова ВУЦВК і РНК республіки «Про порядок підпорядкування органів міліції, карного розшуку органам Державного політичного управління УСРР» від 29.12.1930 р. [10, с.28], якою міліція була виведена з-під контролю місцевої влади й підпорядкована безпосередньо ДПУ. Як пишуть К.М. Рейнольдс та О. Семухіна, НКВД "був розформований, його функції були розкидані серед інших установ" [11, с.58]. В ОДПУ СРСР була створена Головна інспекція по міліції і карному розшуку, в республіканських, крайових та обласних органах ДПУ – особливі

інспекції по міліції й карного розшуку, На ДПУ покладалося керівництво діяльністю Головного управління міліції і карного розшуку України, а на місцеві органи ДПУ – керівництво діяльністю місцевих органів міліції і карного розшуку. У наказі ОДПУ "Про комплектування органів міліції та карного розшуку співробітниками ОДПУ" від 03.02.1931 р. підкреслювалося: "За допомогою введення в керівництво міліції і кримінального розшуку працівників ОДПУ, низкою енергійних заходів чекістськими темпами – ми зуміємо виконати покладене на нас урядом завдання по приведенню міліції і КР у боєздатний стан" [12, с.102].

Очоловши міліцію, чекісти відразу ж почали наводити лад в її лавах як вони це розуміли. На початку березня 1931 р. особливим наказом ОДПУ всім чекістам у центрі й на місцях пропонувалося вжити активних заходів щодо чистки особового складу міліції та карного розшуку. Міліціонерам відтепер заборонялося входити у близький контакт із кримінальними злочинцями й укладати з ними будь-які негласні угоди – такі заходи були прерогативою ОДПУ, зокрема відділу Карного розшуку Головної інспекції ОДПУ.

18.02.1931 р. наказом ДПУ УСРР було оголошено наказ ОДПУ "Про укомплектування органів міліції і карного розшуку співробітниками ОДПУ". ОДПУ СРСР і його місцеві органи отримували право призначати, переміщати та звільняти керівних працівників органів міліції й карного розшуку, право їх інспектувати та контролювати, право використовувати в інтересах ОДПУ гласний склад і негласну агентурну мережу міліції та карного розшуку, їх можливості в галузі дактилоскопії, фотографії. Фактично передача міліції у відання ОДПУ істотно розширила можливості політичного розшуку, оскільки мережа підрозділів міліції покривала всю країну.

Із метою уніфікації організації та діяльності міліції союзних республік 25.05.1931 р. РНК СРСР ухвалив перше загальносоюзне Положення про робітничо-селянську міліцію (діяло до 1962 р.). У зв'язку з цим республіканські положення про міліцію скасовувалися. Нове Положення регламентувало організаційну будову міліції, її обов'язки та права, порядок проходження служби, матеріальне та речове забезпечення й пільги для працівників міліції та їх родин. У документі визначалось, що робітничо-селянська міліція є адміністративно-виконавчим органом Радянської влади. Її основними завданнями є охорона революційного порядку та громадської безпеки, тобто стеження за втіленням у життя законів і розпоряджень централь-

них та місцевих органів влади, боротьба зі злочинністю, розслідування справ про злочини, охорона державного та громадського майна, а також забезпечення особистої безпеки громадян та схоронності їхнього майна.

Структура міліції після реорганізації 1931 року

Організаційно міліція була поділена на загальну й відомчу. До обов'язків загальної міліції належало спостереження за порядком у громадських місцях, попередження та припинення правопорушень у зазначених місцях і нагляд за додержанням правил дорожнього руху. У напрямі боротьби зі злочинністю на загальну міліцію покладалися запобігання, припинення, розкриття та розслідування злочинів; розшук осіб, які переховуються від слідства, суду та виконання вироку; розшук викраденого майна; виконання вироків суду про заслання й вислання, розшук осіб, які зникли безвісти.

Відомча міліція разом зі спеціальною охороною окремих підприємств, споруд і майна державних і громадських органів виконувала на території підприємств та інших об'єктів, що охоронялися, обов'язки загальної міліції. Центральними органами міліції були головні управління міліції союзних республік, що знаходилися при Радах Народних Комісарів цих республік. Місцевими органами міліції були управління міліції крайові (обласні), автономних республік, районні та міські. Начальники місцевих органів міліції безпосередньо підпорядковувалися начальникам вищих органів міліції та несли перед ними повну відповідальність за стан і роботу відповідного органу міліції.

У той же час у своїй роботі вони керувалися вказівками Рад Народних Комісарів Української РСР, місцевих виконавчих комітетів і міських Рад, при яких знаходилися відповідні органи міліції. Начальники головних управлінь міліції союзних республік призначалися Радами Народних Комісарів союзних республік. Начальники управлінь міліції країв (областей) і автономних республік призначалися начальником головного управління міліції союзної республіки. Начальники районних і міських управлінь міліції призначалися: в союзних республіках – начальниками головних управлінь міліції союзних республік. Ради Народних Комісарів Української РСР, місцеві виконавчі комітети і міські ради мали право відводу кандидатур. Робочий час встановлювався для осіб начальницького складу ненормований, для осіб рядового складу, зайнятих фізичною працею, – 8 годин на день і для осіб рядового складу, зайнятих конторським

працею, – 6 з половиною годин; тривалість щорічної відпустки встановлювалася в залежності від роду службових обов'язків, але не могла бути менше 12 робочих днів. Для працівників оперативно-стройового та адміністративно-господарського складу міліції встановлювалися періодичні надбавки до заробітної плати за вислугу років в наступному розмірі: за 3 роки безперервної служби в міліції – 10 %, за 6 років – 20 %, за 9 років – 30 % і за 12 років – 50 % основного окладу за посадою [13, с.429–437].

У серпні 1931 р. був затверджений Тимчасовий статут внутрішньої служби робітничо-селянської міліції СРСР. Він регулював порядок вступу на службу та її проходження, визначав умови праці в міліції й заходи по збереженню здоров'я її працівників. Статут також визначав порядок відповідальності за злочини по службі, здійснені працівниками міліції, відносячи їх до військових злочинів, підсудних військовим трибуналам. Прийняття цього Статуту мало в цілому позитивне значення, оскільки достатньо чітко впорядковувало діяльність міліції.

Посилення політичної роботи в міліції

Із передачею міліції в систему ОДПУ 01.11.1931 р. секретар ЦК ВКП(б) П.П. Постишев затвердив Інструкцію про роботу політорганів міліції, яка визначала організаційну будову й основні завдання політорганів міліції. Загальне керівництво партійною роботою в органах міліції здійснював ЦК ВКП(б) через політвідділ Головної інспекції ОДПУ по міліції. Безпосереднє керівництво парторганізаціями міліції здійснювалося відповідними обласними (крайовими) комітетами ВКП(б), ЦК нацкомпартій, міськкоммами і райкомами партії через політвідділи, політчастини та політінспекції міліції, які були робочим апаратом цих партійних комітетів.

Головними завданнями політорганів було керівництво всією політичною, культурно-освітньою та партійно-виховною роботою, зміцнення партійних і комсомольських організацій, поліпшення їх роботи й підвищення політико-морального стану робітничо-селянської міліції. Природно, документ, що визначав завдання політапарату міліції, не міг не відбивати духу часу. Оскільки у момент видання інструкції був узятий курс на ліквідацію експлуататорських класів у місті та селі, одним із найважливіших завдань політорганів була робота «по подальшій комунізації і зробітниченню особового складу, а також по очищенню органів міліції від класово-чужого і злочинного елемента» [14, с.253].

У доповіді замісника начальника Головміліції С.С. Любомирського про стан та чергові завдання робітничо-селянської міліції на 2 пленумі ВУКу, вміщеній у часописі "Вартовий Жовтня" 09.10.1931 р., вказувалося, що основні принципи реорганізації міліції полягають у централізації керівництва міліції, нових правових та матеріально-побутових умовах [15].

Оцінка реорганізації міліції 1931 р.

Але однозначну оцінку факту встановлення єдиної централізованої загальносоюзної системи органів міліції дати не можна. У ній є, принаймні, дві сторони. З одного боку, така реорганізація, безсумнівно, знижувала рівень демократизму в її будові, послабляла організаційні зв'язки з республіканськими та місцевими органами державної влади, призводила до крайнього централізму й перетворювала міліцію на придаток органів ОДПУ. З іншого боку, підпорядкування міліції ОДПУ та переведення її забезпечення на державний бюджет сприяли подоланню тих негативних явищ, які були пов'язані з властивою для попереднього періоду децентралізацією керівництва міліцією й залежністю її від місцевого бюджету. Відтепер зміцнювалася матеріальна база міліції, що дозволяло підняти якісний рівень кадрів. Це створило передумови для підвищення рівня грошового та матеріально-технічного забезпечення особового складу. Загальна кількість співробітників міліції зросла і в 1941 р. досягла 227650 осіб. Організаційний зв'язок з ОДПУ дозволив перевести частину його працівників у міліцію.

Об'єднання з органами державної безпеки мало наслідком ще й те, що у роботу з кадрами було внесено більше елементів воєнізації, ніж раніше. Це відбилося на введенні спеціальних звань, щорічних атестацій, розповсюдженні вимог статутів РСЧА, притягненні за злочини до суду воєнного трибуналу. Крім того, на співробітників міліції в законодавчому порядку розповсюджувалися пільги та переваги, передбачені для комскладу та рядових РСЧА. Серед негативних наслідків об'єднання можна назвати розповсюдження на працівників РСМ можливості їх покарання за службову провину в позасудовому порядку (трійки, Особлива нарада при наркомі внутрішніх справ СРСР) [5, с.255–256]. Злиття з органами держбезпеки відсувало проблеми протидії злочинності на другий план. Почався процес політизації злочинів. Така реорганізація йшла в руслі загального зміцнення радянського тоталітарного режиму, що стало рельєфно помітно з початком 1930-х рр.

Передача деяких функцій міліції іншим органам влади

У наказі Головного управління робітничо-селянські міліції та карного розшуку УСРР про ліквідацію НКВС УСРР і сформування Головного управління міліції та карного розшуку УСРР при РНК УСРР від 07.01.1931 р. вказувалося, що низка функцій, які раніше виконувалися міліцією передаються до інших органів влади. Зокрема, секторові радянського будівництва ВУЦВКУ передавалися такі функції: а) реєстрація актів громадянського стану; б) керівництво прийманням до громадянства УСРР, видача закордонних паспортів громадянам СРСР та віз чужоземцям, а також регулювання правового стану чужоземців; в) справи релігійних культур; г) справи громад та спілок, що не переслідують мети здобування зиску; д) справи обліку виборців та позбавленців.

Народному комісаріатові праці УСРР – функції у справах трудового гужового відбутку, притягнення до трудового відбутку тилополченців та осіб, звільнених від військової повинності через релігійне переконання. Народному Комісаріатові Юстиції УСРР – бюро примусової праці [16, с.3–5].

Але все ж при цій реорганізації виникли деякі питання та непорозуміння з боку місцевих органів і тому Головне управління Р.С. міліції та кримінального розшуку при РНК змушено було 10.04.1931 р. надіслати спеціальну вказівку місцевим органам міліції щодо того, які адміністративні функції залишаються у безпосередньому віданні місцевих органів міліції. Це, зокрема, нагляд за додержанням підприємствами та установами обов'язкових постанов; застосування заходів адмінвпливу за всі правопорушення (накладання штрафів, примус праці, арешту) в межах, передбачених адмінкодексом для міліції та відповідними обов'язковими постановами; виконання постанов відповідних органів влади про реквізицію та конфіскацію майна за випадків, зазначених у законі; переведення передбачених законом заходів до охорони революційного ладу, боротьба з виробництвом, збутом та споживанням самогону, боротьба з конокрадством та іншими злочинами; виконання постанов про виселення адміністративним порядком громадян із житлових приміщень та безпосереднє переведення виселень із житлових приміщень за випадків самовільного захоплення таких окремими громадянами; нагляд за недодержанням існуючих правил проживання чужоземців та території їх діяльності, як з боку чужоземців, так

і установ та житлкоопів; видача посвідок про особу; безпосереднє стягнення неподаткових сум в містах та містах сільсько-міського р-ну; організація інституту двірників, нічних сторожів, їх облік та інструктаж; видача дозволів на придбання зброї та вибухових приладь; на торгівлю спиртними напоями, друкарськими машинками, шрифтом, множильними апаратами та друкованими матеріалами; на відкриття різб'яних та інших майстерень, які виготовляють печатки, штампи та інше для поліграфічних підприємств; на придбання множильних апаратів для громадських, кооперативних та приватних організацій; на вириття та провозку трупів; на відкриття фотографій [17, арк.130]. Це рішення допомогло упорядкувати стосунки між міліцією та іншими органами влади. Слід відзначити, що такий крок сприяв покращенню роботи міліції, позбавив її деяких другорядних функцій, які відволікали працівників міліції від їх основного завдання – протидії злочинності.

08.03.1931 р. було видано наказ ОДПУ СРСР про тимчасове положення щодо Головної інспекції ОДПУ по міліції і карному розшуку. На Головну інспекцію, особливі інспекції та місцеві органи ОДПУ по належності покладалося: оперативне керівництво діяльністю міліції та карного розшуку; інспектування всієї діяльності міліції та карного розшуку; призначення та звільнення керівного складу міліції та карного розшуку. Зокрема, на відділ міліції покладалися такі функції: а) організація апарату і функцій міліції та карного розшуку; б) комплектування та підготовка кадрів; в) озброєння і постачання. Відділ карного розшуку мав розробляти і створювати мережі кримінально-розшукових органів; виробляти інструкції, правила та інші директиви, що стосуються постановки і поліпшення всіх видів кримінально-розшукової роботи [18, с.108–109, 111]. Цей наказ уточнював та конкретизував функції Головної інспекції, особливих інспекцій та місцевих органів ОДПУ.

02.03.1931 р. ЦВК СРСР і РНК СРСР видали постанову про правове і матеріальне становище працівників робітничо-селянської міліції і карного розшуку. У ньому, зокрема, вказувалося, що «особи стройового та адміністративного складу робітничо-селянської міліції, а також активного і адміністративного складу карного розшуку під час вступу на службу дають письмове зобов'язання прослужити не менше двох років. Ті, що залишаються на подальшу службу знову дають таке ж зобов'язання. Особи, які навчаються в навчальних закладах міліції та карного

розшуку, зобов'язані після закінчення навчання відслужити в органах міліції і карного розшуку два місяці за кожен місяць навчання в цих навчальних закладах, але не менше двох років» [19, с.146–147]. Ці положення мали на меті стабілізувати склад міліції та зменшити плінність кадрів. Таке ж завдання було поставлене і перед міліцейськими навчальними закладами. Інформація, вміщена у відомчій газеті "Вартовий Жовтня" повідомляла про підсумки підготовки фахівців для органів внутрішніх справ у 3-ій київській міжрайонній школі молодшого складу міліції. Тут відбувся перший випуск 129 кваліфікованих міліційних працівників на різні посади: 17 дозорних, 7 старшин міліціонерів з послідовним просуванням через деякий час практичної роботи на посади дозорних, 11 агентів розшуку, 11 старших міліціонерів і решта молодших міліціонерів з просуванням через шість місяців практичної роботи на старших [20].

Підводячи підсумки 13-річної діяльності міліції, відомчий часопис "Радянський вартовий" у числі від 5 лютого писав: "Поруч з досягненням, що є, мається й низка недоліків у стані та роботі міліції: недостатньо ще зміцнена дисципліна, є ще деяка засміченість її лав класово-ворожим елементом, не в повній мірі піднесено рівень спеціальності та політичної підготовки, ще не всіма органами та частинами міліції набуті бойові темпи в роботі, а головне - не піднято на належну височінь відповідальність кожного робітника міліції за доручену йому справу та дільницю роботи" [21]. З такими висновками важко не погодитися. Чергова реорганізація структури міліції і мала на меті пом'якшити вказані недоліки. Але згодом все змінилося. Як вказує Є. Хаскі (Huskey Eugene, 2014), "функції ОДПУ були передані НКВС у 1934 році, що дало їй монополію на правоохоронну діяльність, яка тривала до кінця Другої світової війни" [22, с.230].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Suvenirov, O. F. The People's Commissariat of Defense and the NKVD During the Prewar Years. *Russian Studies in History*, 1992. V. 31. Issue 2, PP. 61–84. DOI: <https://doi.org/10.2753/RSH1061-1983310261>.
2. Shearer D. Social Disorder, Mass Repression and the NKVD during the 1930s. In: McLoughlin B., McDermott K. (eds) *Stalin's Terror*. Palgrave Macmillan, London, 2003. PP. 85–117.
3. Shelley Louise. *Policing Soviet Society: The Evolution of State Control*. London: Routledge, 2005. 296 p.
4. Roger D. Markwick. Censorship and Fear: Historical Research in the Soviet Union. In: Groniek. *Historisch Tijdschrift* Vol. 201, Issue Winter 2014/2015, p. 371–386.
5. Сокурєнко В. В., Бандурка О. М., Грєченко В. А. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові: 100 років історії (1917–2017 рр.): До 100-річчя подій Української революції. Харків: Золота миля, 2017. 496 с.
6. Міліція України: історичний нарис, портрети, події: наук.-попул. вид. / за заг. ред. Ю. О. Смирнова; кол. авт. Ю. О. Смирнов, П. П. Михайленко, О. Д. Святоцький, М. І. Ануфрієв. К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2002. 798 с.

Висновки

Отже, протягом 1931 р. міліція Української СРР була реорганізована шляхом злиття з органами безпеки. Це було зроблено для подальшої централізації правоохоронних органів, що відповідало завданням зміцнення радянського тоталітарного режиму. Результати передачі міліції до ОДПУ були неоднозначними. Посилилася воєнізація міліції, дещо покращилося її матеріальне становище, але все більше поширилися «чекістські» методи роботи, пов'язані з політизацією злочинів. Міліція була поділена на загальну та відомчу з детальним розписом функцій.

Встановлено, що політична робота в міліції на початку 1930-х рр. була спрямована на посилення всієї політичної, культурно-освітньої та виховної діяльності, зміцнення впливу партійних і комсомольських організацій, поліпшення їх роботи й підвищення політико-морального стану робітничо-селянської міліції в руслі тих завдань, які ставилися вищим керівництвом держави. Це було неминучим елементом внутрішнього життя радянської міліції. В цілому, зміна мети та сутності деяких функцій міліції та їх передача іншим органам влади сприяли більшій концентрації працівників міліції на діяльності щодо протидії злочинності.

Слід відзначити, що наша наукова розвідка не вичерпує усю проблематику даної теми – необхідне і актуальне продовження дослідження цього напрямку історії міліції, особливо щодо її конкретної діяльності у боротьбі з асоціальними явищами в тогочасному суспільстві.

Конфлікт інтересів

За заявою автора відсутній конфлікт інтересів.

Вираз вдячності

Дослідження не отримало конкретного гранту з будь-якого фінансового агентства в державному, комерційному або некомерційному секторі.

7. Греченко В. А., Ключко А. М. Злочинність в УСРР та протидія їй у першій половині 1930-х років. *Право і Безпека*. 2017. № 4 (67). С. 88–94.
8. Shelley Louise. *Policing Soviet Society: The Evolution of State Control*. London: Routledge, 2005. 296 p.
9. NKVD – People's Commissariat of Internal Affairs (Narodnyi komissariat vnutrennykh del). URL: <https://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/nkvd.htm>.
10. Про порядок підпорядкування органів міліції, карного розшуку органам Державного політичного управління УСРР: постанова ВУЦВК і РНК УСРР 29 грудня 1930 р. // Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): у 6 т.: наук. вид. /авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмаиш, Т. О. Проценко, В. О. Криволапчук, В. М. Чисніков, Т. А. Плугатар, В. А. Довбня, О. В. Кожухар; за заг. ред. А. Б. Авакова. Харків, 2015. Т. 3: Народний комісаріат внутрішніх справ Української СРР (грудень 1922 р. – грудень 1930 р.). 940 с.
11. Semukhina, Olga B., Reynolds, Kenneth Michael. *Understanding the Modern Russian Police*. Boca Raton: CRC Press. 2013. 337 p.
12. Про комплектування органів міліції та карного розшуку співробітниками ОДПУ 3 лютого 1931 р. // Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): наук. вид. : у 6 т. Т. 4: Народний комісаріат внутрішніх справ України: реорганізації, зміна статусу, правових основ, основні напрями діяльності (грудень 1930 – 21 червня 1941 р.) / авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмаиш, Т. О. Проценко та ін. ; за заг. ред. А. Б. Авакова. Київ, 2015. 938 с.
13. Положение о рабоче-крестьянской милиции: постановление Совета Народных Комиссаров // Собрание законов и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства СССР (СЗ СССР). 1931. № 33. Ст. 247. С. 429–437.
14. Органы и войска МВД России. Краткий исторический очерк / Борисов А. В., Детков М. Г., Кузьмин С. И., Малыгин А. Я., и др.; редкол.: Воронцов В. И., Головнев Л. П., Демидов Н. И., Евдокимов В. А., Некрасов В. Ф., Пономарев П. Г., Фурс А. В.; гл. ред.: Горлов А. Г. М.: Изд-во Объед. ред. МВД России, 1996. 464 с.
15. Доповідь зам. нач. Головміліції т. Любомирського про стан та чергові завдання р.-с. міліції на 2 пленумі ВУКу. *Вартовий Жовтня*. 1931. 9 жовтня.
16. Наказ Головного управління робітничо-селянської міліції та карного розшуку УСРР про ліквідацію НКВС УСРР і створення Головного управління міліції та карного розшуку УСРР при РНК УСРР 7 січня 1931 р. // Збірник наказів та розпоряджень Голови. Упр. Р.С. Міл. та Крим. Розшуку при РНК УСРР. 1931. № 1. Січень С. 3–5.
17. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 8. Оп. 14. Спр. 1119. Арк. 130.
18. Наказ ОДПУ СРСР про тимчасове положення щодо Головної інспекції ОДПУ по міліції і карному розшуку 8 березня 1931 р. // Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): наук. вид. : у 6 т. Т. 4: Народний комісаріат внутрішніх справ України: реорганізації, зміна статусу, правових основ, основні напрями діяльності (грудень 1930 – 21 червня 1941 р.) / авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Н. Ярмаиш, Т. О. Проценко та ін. ; за заг. ред. А. Б. Авакова. Київ, 2015. 938 с.
19. О правовом и материальном положении работников рабоче-крестьянской милиции и уголовного розыска // Собрание законов и распоряжений рабоче-крестьянского правительства СССР (СЗ СССР). М., 1931. № 8. Ст.90. С. 146–147.
20. Перший випуск. *Вартовий Жовтня*. 1931. 10 березня.
21. Про XIII-річний ювілей робітничо-селянської міліції. *Радянський вартовий*. 05.02.1931.
22. Huskey, Eugene. *Russian Lawyers and the Soviet State: The Origins and Development of the Soviet Bar, 1917–1939*. Princeton University Press, 2014. 262 p.

REFERENCES

1. Suvenirov, O. F. (1992). The People's Commissariat of Defense and the NKVD During the Prewar Years. *Russian Studies in History*, 31 (2), 61–84. DOI: <https://doi.org/10.2753/RSH1061-1983310261>.
2. Shearer, D. (2003). Social Disorder, Mass Repression and the NKVD during the 1930s. In: McLoughlin B., McDermott K. (eds) *Stalin's Terror*. Palgrave Macmillan, London, PP. 85–117.
3. Shelley, Louise. (2005). *Policing Soviet Society: The Evolution of State Control*. London: Routledge, 296 p.
4. Roger, D. Markwick. (2015). Censorship and Fear: Historical Research in the Soviet Union. In: Groniek. *Historisch Tijdschrift* Vol. 201, Issue Winter 2014/2015, p. 371–386.
5. Sokurenko, V. V., Bandurka, O. M., & Hrechenko, V. A. (2017). *Pidhotovka okhorontsiv pravoporyadku v Kharkovi: 100 rokiv istoriyi (1917–2017 rr.): Do 100-richchya podiy Ukrayins'koyi revolyutsiyi* [Training of

- Law Enforcement Guards in Kharkiv: 100 Years of History (1917-2017): To the 100th anniversary of the events of the Ukrainian Revolution]. Kharkiv: Zolota mylya (in Ukr.).
6. Smyrnov, YU. O., Mykhaylenko, P. P., Svyatots'kyy, O. D., & Anufriyev, M. I.; Smyrnov, YU. O. (Red.). (2002). *Militsiya Ukrayiny: istorychnyy narys, portrety, podiyi: nauk.-popul. vyd.* [Police of Ukraine: historical essay, portraits, events: sciences-popul. issue]. Kyiv: Vydavnychy dim "In Yure" (in Ukr.).
 7. Hrechenko, V. A., & Klochko, A. M. (2017). Zlochynnist' v USRR ta protydiya yiy u pershiy polovyni 1930-kh rokiv [Crime in the Ukrainian SSR and counteraction to it in the first half of the 1930s]. *Pravo i Bezpeka*, 4(67). 88–94 (in Ukr.).
 8. Shelley, Louise. (2005). *Policing Soviet Society: The Evolution of State Control*. London: Routledge, 296 p.
 9. NKVD – People's Commissariat of Internal Affairs (Narodnyi komissariat vnutrennykh del). Retrieved from: <https://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/nkvd.htm>.
 10. *Pro poryadok pidporyadkuvannya orhaniv militsiyi, karnoho rozshuku orhanam Derzhavnoho politychnoho upravlinnya USRR* [On the procedure of subordination of the police, criminal prosecution to the bodies of the State Political Administration of the Ukrainian SSR]. postanova VUTSVK i RNK USRR 29 hrudnya 1930 r. In: Verbens'kyy, M. H., Yarmysh, O. N., Protsenko, T. O., Kryvolapchuk, V. O., Chysnikov, V. M., Pluhatar, T. A., Dovbnya, V. A., & Kozhukhar, O. V.; Avakov, A. B. (Red.). (2015). *Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrayiny: podiyi, kerivnyky, dokumenty ta materialy (1917–2017 rr.): u 6 t.: nauk. vyd.* Kharkiv, T. 3: Narodnyy komisariat vnutrishnikh sprav Ukrayins'koyi SRR (hruden' 1922 r. – hruden' 1930 r.) (in Ukr.).
 11. Semukhina, Olga B., Reynolds, & Kenneth, Michael. (2013). *Understanding the Modern Russian Police*. Boca Raton: CRC Press. 337 p.
 12. *Pro komplektuvannya orhaniv militsiyi ta karnoho rozshuku spivrobotnykamy ODPU 3 lyutoho 1931 r.* [About the acquisition of police and criminal prosecution by the officers of the ODPU February 3, 1931]. In: Verbens'kyy, M. H., Yarmysh, O. N., Protsenko, T. O., Kryvolapchuk, V. O., Chysnikov, V. M., Pluhatar, T. A., Dovbnya, V. A., & Kozhukhar, O. V.; Avakov, A. B. (Red.). (2015). *Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrayiny: podiyi, kerivnyky, dokumenty ta materialy (1917–2017 rr.): nauk. vyd.: u 6 t. T. 4: Narodnyy komisariat vnutrishnikh sprav Ukrayiny: reorhanizatsiyi, zmina statusu, pravovykh osnov, osnovni napryamy diyal'nosti (hruden' 1930 – 21 chervnya 1941 r.)*. Kyiv (in Ukr.).
 13. Polozheniye o raboche-krest'yanskoy militsii: postanovleniye Soveta Narodnykh Komissarov [Regulations on the Workers 'and Peasants' Militia: Decree of the Council of People's Commissars]. *Sobraniye zakonov i rasporyazheniy Raboche-Krest'yanskogo Pravitel'stva SSSR (SZ SSSR)*, 1931. 33(247). 429–437 (in Russ.).
 14. Borisov, A. V., Detkov, M. G., Kuz'min, S. I., & Malygin, A. YA., et al.; Vorontsov, V. I., Golovnev, L. P., Demidov, N. I., Yevdokimov, V. A., Nekrasov, V. F., Ponomarev, P. G., Furs, A. V., & Gorlov A. G. (Reds.). (1996). *Organy i voyska MVD Rossii. Kratkiy istoricheskiy ocherk* [Bodies and troops of the Ministry of Internal Affairs of Russia. A brief historical essay]. Moskva: Izd-vo Ob'yed. red. MVD Rossii (in Russ.).
 15. Dopovid' zam. nach. Holovmilitsiyi t. Lyubomyrs'koho pro stan ta chervovi zavdannya r.-s. militsiyi na 2 plenumi VUKu [Report by Deputy the beginnings Headquarters of Lubomirskiy about the state and the next tasks of the district. the militia at the 2nd plenary session of the WUC]. *Vartovyy Zhovtnya*. 09.10.1931 (in Ukr.).
 16. Nakaz Holovnoho upravlinnya robitnycho-selyans'kyi militsiyi ta karnoho rozshuku USRR pro likvidatsiyu NKVS USRR i sformuvannya Holovnoho upravlinnya militsiyi ta karnoho rozshuku USRR pry RNK USRR 7 sichnya 1931 r. [Order of the Main Directorate of the Workers and Peasants' Police and the Criminal Investigation of the Ukrainian SSR on the Elimination of the NKVD of the Ukrainian SSR and the formation of the Main Directorate of Police and Criminal Investigation of the USSR under the SNR of the USSR on January 7, 1931]. *Zbirnyk nakaziv ta rozporyadzhen' Holovy. Upr. R.S. Mil.ta Krym. Rozshuku pry RNK USRR*, 1931. (1). 3–5 (in Ukr.).
 17. *Tsentral'nyy derzhavnyy arkhiv vyshchykh orhaniv vlyady i upravlinnya Ukrayiny (TSDAVO Ukrayiny)* [Central State Archive of the Supreme Power and Administration of Ukraine (Central State Administration of Ukraine)]. F. 8. Op. 14. Spr. 1119. Ark. 130 (in Ukr.).
 18. *Nakaz ODPU SRSR pro tymchasove polozhennya shchodo Holovnoyi inspektsiyi ODPU po militsiyi i karnomu rozshuku 8 bereznya 1931 r.* [In: Verbens'kyy, M. H., Yarmysh, O. N., Protsenko, T. O., Kryvolapchuk, V. O., Chysnikov, V. M., Pluhatar, T. A., Dovbnya, V. A., & Kozhukhar, O. V.; Avakov, A. B. (Red.). (2015). *Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrayiny: podiyi, kerivnyky, dokumenty ta materialy (1917–2017 rr.): nauk. vyd.: u 6 t. T. 4: Narodnyy komisariat vnutrishnikh sprav Ukrayiny: reorhanizatsiyi, zmina statusu, pravovykh osnov, osnovni napryamy diyal'nosti (hruden' 1930 – 21 chervnya 1941 r.)*. Kyiv (in Ukr.).

19. O pravovom i material'nom polozhenii rabotnikov raboche-krest'yanskoy militsii i ugolovnoho rozyska [On the legal and material status of workers of the worker-peasant militia and criminal investigation]. *Sobraniye zakonov i rasporyazheniy raboche-krest'yanskogo pravitel'stva SSSR (SZ SSSR)*, 1931. 8(90). 146–147 (in Russ.).
20. Pershyy vypusk [First issue]. *Vartovyy Zhovtnya*. 10.03.1931 (in Ukr.).
21. Pro 13-richnyy yuviley robitnycho-selyans'koyi militsiyi [About the 13th Anniversary of the Workers 'and Peasants' Militia]. *Radyans'kyy vartovyy*. 05.02.1931 (in Ukr.).
22. Huskey, Eugene. (2014). *Russian Lawyers and the Soviet State: The Origins and Development of the Soviet Bar, 1917–1939*. Princeton University Press, 262 p.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 54 pp. 14–22.

Related identifiers:

10.5281/zenodo.2563544

http://forumprava.pp.ua/files/014-022-2019-1-FP-Hrechenko_4.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2019_1_4.pdf
License (for files):

Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 26.12.2018

Accepted: 22.01.2019

Published: 30.01.2019

Cite as:
Греченко, В. А. (2019). Організація міліції Української Соціалістичної Радянської Республіки у 1931 р. *Форум Права*, 54(1). 14–22. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2563544>.

 Hrechenko, V. A. (2019). Orhanizatsiya militsiyi Ukrayins'koyi Sotsialistychnoyi Radyans'koyi Respubliky u 1931 r. [Militia Organization of the Ukrainian Socialist Soviet Republic in 1931]. *Forum Prava*, 54(1). 14–22. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2563544>.